EXERCITATIO ACADEMICA
AD

PRIVILEGIUM NOVUM, DE NON APPELLANDO, DUCUM BRNSUIC. AC LUNEBURGENSIUM

QUAM

A. D. T. O. M.

PRÆSIDE

Magnifico, Amplissimo & Consultissimo

VIRO

DN. JOH. OTTONE TABORE,
U. J. D. COD. ET FEUDALIUM PLACITOrum in Alma Argentoratensium Unverfitate Professore celeberrimo, Facultatis Juridicæ Seniore ac hodiè Rectore dign. Præceptore & Fautore suo plurimùm observando

Publicè ac solenniter examinandam proponit,

JOHAN OTTO Von Mandelslo/
Luneburg.

Ad diem 25. Mens. Januar.

ARGENTORATI

Typis JOHANNIS PHILIPPI MÜLBI,
ET JOSIÆ STÆDELII,

Anno M. DC. L.

Avitæ prosapiæ gloria, suaque virtutis claritudine Nobilissimo Dn. Respondenti. P. S.

Uæ mihi misisti, proprio conscripta labore,
Themata, sunt obiter lecta, probata mihi,
Censendi arbitrium non permisere volenti
Tempora, quæ studiis dedita sunt aliis.
Nec minor hinc placitis exsurget gloria cæptis,
Ni cui, præ propriis, fors' aliena placent.

scr.

Exercit. Præses.

Splendore Generis, germanæ virtutis & eruditionis laude Nobilissimo florentissimoque Dn. Respondenti

Convictori ultra biennium mihi suavissimo.

MANDELSLOE Patris Magni Generosa propago,
Et mensæ & cordis portio grata mei
Quando, quod ingressus semel es, felicibus ausis
Nobile virtutis carpere pergis, iter.
Gaudeo Te propter, Patriamque, Patremque: precatus
Ex animo cœptis fata secunda tuis.

Amoris officiique testandi ergò gratulabundus scrib.

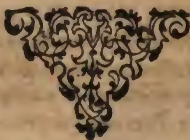
Johannes Schmidt, SS. Theol. Doct. Prof. Ordin. & Conventus Ecclesiastici Præses.

Ad Nobiliss. Dn. Respond.

DEcus modestæ mentis atque amabiles
Mores tuos laudare longo carmine
Testem atque amicum dedecet domesticum.
Te prædicat, te laude maxima vehit
Memor tuæ virtutis alma Julias.
Respondet Argentina *Rheni ad flumina,*
Quâ Tabor, *ille mysta maximus sacræ*
Themidos, ferit sublime cælum vertice.
Doctore tanto scandit Otto pulpita,
Otto meus, doctisque verbis disserit,
Quæ plurimo labore ad usus publicos
Collegit, & quibus redux in patriam
Stirpis vetustæ gloriam tuebitur.
Salve, caput carum atque flos æqualium.
Te sospitet, tuosque conatus iuvet
Summus parens, rex & creator omnium.

Ita ex animo precor

Paulus von Eizen.

Exercitatio Academica ad Privilegium novum de non Appellando,

DUCUM BRUNSUICENSIUM AC LUNEBURGENSIUM.

THESIS I.

Ppellatio vel provocatio antiquissimam habet originem. Deprehendimus enim jam tùm, cùm Israelitæ ex Ægypto Divinâ manu educerentur, hisque ministerio Moysis, Sanctissimus ipse, justissimas leges, novam rempublicam constitueret, non obscura provocationis impressa vestigia: nempè intelligo illud, quod Exod. 18. Moyses ex consilio soceri sui constituit judices, qui deciderent causas & controversias leviores, majores ad se referrent: nec quisquam dubitaverit, quin permissum fuerit populo, si se injuria à judicibus illis affectum putaret, Moysen interpellare. *Bachov. ad Treutl. p. 2. disput. 33. th. 1. in princ.*

2. Unde non immeritò JCti ad jus naturæ eam retulisse videntur *ex c. ad Roman. 6. & 8. caus. 2. q. 6. in verbis illis: nec debet mater oblivisci filium suum*, item ex eo, quòd Apostolus Paulus Act. 25. v. 11. eâ usus est, quâ sine dubio abstinuisset, si ea juri naturæ repugnaret.

3. Est nimirum appellatio defensionis naturalis species *l. 3. de I. & I.* ut quæ succurrat contra prætensam judicis injuriam *l. 1. ff. de Appell. in princ.* nec credendum est, JCtum *in d. l. 3.* saltem censuisse defensionem naturæ jure licitam, tantùm contra manifestam & certam violentiam,

injuriamque bonis & famæ illatam, (*quemadmodum illum textum accipere videtur Bachov. d. l.*) Sed potius omnem injustam oppressionem arcere naturam à civibus suis voluisse, sentiendum: cùm publicè prosit, singulis legum adminicula & innocentiæ præsidia non denegari, *l. unic. C. de sent. Præf. Prat.* Unde *in l. 6. de Appell.* tantus favor provocantium est, ut non tantùm ei, qui ad supplicium ducitur, provocare permittatur; verum aliì quoque nomine ejus cuicunque: credo enim, *ait JCtus*, humanitatis ratione omnem provocantem audiri debere. Propterea & tiriaca vocatur appellatio, contra judicis injusti venenum, *Andra. Knichen. de jur. Sax. non provoc. in verb. jus c. 2. n. 63. & cap. 3. n. 58. ibid. herba Betonica contra omnia mala*, pendetque adeò appellatio ex eodem fonte, ex quo Magistratus omnis & suprema Majestas, quorum officium ea implorat, ne hostis naturæ, injustitia, dominetur; qui etiam Magistratus opẽ suam denegare non possunt, nisi simul officium suum ejurent. Cur enim, *inquit Julianus*, ad arma & rixam procedere patiatur Prætor, quos potest suâ jurisdictione componere *l. 13. §. æquissimum ff. de usufruct.*

4. Nec obstat his, quod JCtus *in l. 1. ff. de Appell.* dicit: nonnunquam benè latas sententias in pejus reformari: Neq; enim utiq; melius pronunciare eum, qui novissimus sententiam tulit. Ex quo inferri posse videtur, cùm veritas juris naturalis sit, & nunquam rerum gestarum erroribus vitietur, *ut Ulpianus ait in l. 6. §. 1. de offic. Præsid.* non posse appellationem dici juris naturæ, quia interdum falsum foveat, & producat *d. l. 1. ff. de appell. & l. 25. de statu hom. ibi: res judicata pro veritate accipitur.*

5. Respondeo enim fieri hoc per accidens, quòd ultima sententia, quæ in appellationis instantiâ fertur, interdum injusta sit, & pejor eâ, quæ in primâ instantiâ lata erat: Interim intentio partis appellantis, & Legislatoris appellationem in Republicâ approbantis, non est nisi ad verum &

justum

juſtum directa. Quod autem *in d. l.25. de ſtatu hom.* dicitur: rem judicatam pro veritate accipiendam eſſe, hoc fieri puto propter publicam utilitatem. Certè enim judicia conſtituta ſunt nullam aliam ob cauſam, quàm ut litium finis ſit. Quòd ſi verò non eſſet in Republicâ ultimum quoddam judicium, in quo terminaretur tandem cognitio, & in quo acquieſcere cogerentur diſceptantes, facilè apparet immortales lites fore, & progreſſum in infinitum admiſſum iri, à quo tamen natura ipſa abhorret.

6. Conſtituto ſic, appellationem juris naturalis eſſe; exoritur maxima dubitatio, *an & quatenus eadem aut ſtatutis aut privilegiis reſtringi poſſit?* in quâ quæſtione tractandâ, non abs re fore putavi, cùm facilioris ordinis causâ, tùm etiam complendo juri publico, (quod ad hoc quidem caput attinet) ſi mihi ante oculos ponerem novum privilegium, quod Glorioſiſſimus & potentiſſimus Imperator Ferdinandus III. anno hujus ſeculi 38. Illuſtriſſimis Principibus Brunſuicenſibus & Luneburgenſibus, Dominis meis clementiſſimis &c. conceſſit. Quodq; productum in Camerâ imperiali eſt anno hujus ſeculi 43. menſe Octob. & ab eâ, cauſa cognitâ, pro inſinuato acceptum. Extenſum etiam noviter ad majorem ſummam, quemadmodum infra dicetur. In quo conſiderabimus 1. an poſſit reſtringi appellatio? 2. à quo poſſit 3. quomodo tales reſtrictiones accipiendæ. 4. quid per hoc privilegium noſtrum veteri fuerit additum. 5. quàm utile ſit terris & principatibus, Illuſtriſſimis Principibus meis ſubjectis, tale privilegium. In quibus explicandis ſpero, candidum & benevolum lectorem, quę pro ingenii modulo dixero, æqui boniq; conſulturum.

Primum caput, quod attinet; an omninò appellatio, jure naturæ licita, reſtringi poſſit? de eo neminem facile dubitaturum arbitror, cùm ratio naturalis illud ipſum non obſcurè inſinuet. Ut enim ſupra indicavimus, finis omnium magiſtratuum, judicumque in republicâ, in eo eſt

positus,ut civibus justitia administretur,iidemque invicem tranquillè & beatè vivant. Nam sine istorum operâ nunquam videtur respublica fore beata, cùm, *ut Cic. lib.2.epist. ad Atticum*, non vivamus inter perfectos homines, quiq; suâ sponte malo & alieno abstineant manus, & cupiditates habeant domitas, sed, *ut ille ait*: in fæce quasi Romuli, hoc est; inter eos, qui nisi cogerentur, nunquam spontè probi essent. Ergò si eadem justitiæ ratio requirat, ut eorum sententiis robur addatur, qui aliàs infra supremum in republicâ magistratum constituti sunt, poterit sine dubio is, qui summæ rei præest, suo juri detrahere, inferiori addere. Nam salus populi suprema lex est, *Cic. de LL. Et ut* Justinianus *Nov.39. c.1.* ait, ea, quæ communiter omnibus prosunt, iis, quæ specialiter quibusdam utilia sunt, præponimus.

Exemplum habemus in ipso jure Justinianeo, quod nobis probet restrictionem appellationis juri naturali contrariam non esse, *l.un.de offic.praef.prator*, ubi in §. 1. dicitur: his cunabulis præfectorum authoritas initiata, in tantum meruit augeri, ut appellari à præfectis prætorio non possit. Idem dicitur *in l.19 C.de Appell.* & alibi ratione subjectâ *in d.l.un.* Credidisse principem eos, qui ob singularem industriam, exploratâ eorum fide & gravitate ad ejus officii magnitudinem adhibentur, non aliter judicaturos esse pro sapientiâ ac jure dignitatis suæ, quàm ipse foret judicaturus. Quæ verba evidenter innuunt, posse, scilicet ob publicam utilitatem, inferioribus à Majestate tantam potestatem concedi, ut ipsi terminum litibus civium ponant, quem aliàs sola Majestas ponere deberet, ob electam ad officia personarum industriam, & quòd unus omnibus negotiis superesse non possit.

7. Ex quo simul ad secundum caput propositum facilior aditus est. Cùm enim nemo per naturam dare non possit potestatem, quàm qui eandem, virtualiter saltem, habet; haud difficulter patet, neminem præter Imperatorem

ratorem in republicâ noſtrâ, in aliis, eum, qui Majeſtatem habet, hanc poteſtatem, remotâ appellatione cognoſcendi judicandique, concedere poſſe. Neque enim aliis ab his jus eſt ſuperioris juris intervertendi, *ex l.20. ff. de juriſd. ibi: ſupra juriſdictionem, nec ſtatuendi poteſtas de eo, quòd publicè utile ſit.* Hæc enim cura ſolius Majeſtatis propria eſt. Unde rectè Knichen. *d. comm. de Sax. non prov. jure verb. jus, cap.2. n.191. & ſeqq.* ſentire videtur: quòd licet ſuo modo concedendum, ſit principes Imperii in ſuis territoriis, eâ uti poteſtate, quâ Imperator in univerſo Imperio: Tamen eoſdem principes ſtatuto aut lege ſuâ appellationes ad Cameram prohibere aut tollere non poſſe; Camerales hujuſmodi appellationes nihilo ſecius recipere, non quia defenſionem auferant iſta principum juſſa, *quod exiſtimaverat* Gail. ut ibidem Knichen. ait, ſed quoniam Camera Imperatoris & communibus ſtatuum ſuffragiis conſtituta eſt, ut ad eam beneficio appellationis cauſæ devolvantur, ideo ſi huic per ſtatutum contradicant principes, videri eos contra legem inventionis facere & ſtatuendi poteſtate deſtitui. *vide eundem ibid. n.*69. 70. 71. 72. 73. 74.

8. Non tamen inde ſequeretur, principes & reliquos Imperii ſtatus nudos adminiſtratores eſſe, aut perpetuos quoſdam uſufructuarios, *ut quidam olim ſomniare videbantur*, cùm contra veriſſimum ſit, eoſdem provincias ſuas ab Imperatore & Imperio per inveſtituram acquiſitas, jure hæreditario & ad poſteros tranſmiſſibili poſſidere, in vim utilis dominii, *arg. c. unic. §. rei autem 2. Feud.8.* atque ita tenere eaſdem jure patrimonii, Gail. *lib.1. de P. P. cap.6. n.10. Paurmeiſt. de juriſdict. lib.1. cap.26. n.12. & lib.2. cap.2. n.62. aliique paſſim.* Tantò magis igitur verum erit, nec principes, cùm inferiores ſint, Imperatoris juribus derogare; nec optimum Imperatorem juriſdictionem illorum turbare vel infringere velle, ſed potius tueri, *argu. l.23. C. de*

 teſtam.

testament. ubi absurdum dicitur, si promiscuis actibus officia turbentur.

9. Tertiò inquirendum nobis est, quomodo istiusmodi restrictiones appellationum sint intelligendæ; nempè ut ex ante dictis constat, non tàm defensio jure naturali competens tollitur, aut omnimoda invòcatio superioris potestatis contra intermediorum magistratuum aut imperitiam, aut iniquitatem: hoc enim fortasse nullo jure fieret: Sed formalitas provocandi & modus solummodo tollitur & alteratur, in certis causis certaq; summa in controversiam deducta, ne mali cives, quique pruritu litigandi æstuant, indeq; cunctationes & impedimenta executionum obviis ulnis amplexantur, alios in jure suo consequendo impediant, seipsos inanibus sumptibus vexent, licet sæpè obtinendi spem nullam habeant, *ut dicit Ulpianus in l.1. de inoffic. testam.* Interest quippe reipublicæ, ne quis suâ re malè utatur.

10. In his itaque restrictionibus non est existimandum, quasi subsidia juris cujusque consequendi litigantibus civibus adimantur, arctentúrve, cùm potiùs vel maximè jura hic demum observari videas. Nam cùm Justinianus Imperator *in l. un. C. ne liceat in unâ eademq; causâ tertio provoc. &c.* constituerit, ne cui debeat licere tertio in eâdem lite super iisdem capitulis provocatione uti: Ratio manifesta est, cur restrictio laxi illius juris appellandi ad summum in republicâ, meritò in quibusdam causis & personis probari debeat, quòd & probabile non sit judices inferiores toties cognoscendo à recto justoq; deviare, *ex Platonis & Thomæ sententiâ, relata à Knichenio cap.3.n.39.* & celeritas in sopiendis & finiendis privatorum litibus debeat reipublicæ esse quàm commendatissima, *l.13. in princ. de judiciis.*

11. Quem etiam in finem apud omnes Germaniæ provincias, nominatim etiam in inferiori Saxoniâ nostrâ

plura

plura judicia, inſtantiæ, gradus judicantium ſapientiſſimo inſtituto ordinata ſunt, per quæ omnia, ritè atq; ordine cauſæ ventilentur, ut non abſurdè dici poſſit, *cum ſæpè citato Knichen. n.43. c.3.* Impoſſibile videri, ut aliò, quàm protelandæ litis fine appellatio ad Cameram multoties interponatur, cùm litigator tot beneficiis ſuſpenſivis, & quidem in diverſis inſtantiis uſus, ulterius effugia quæritat. Videmus enim ipſa jura civilia ſupervacanea remedia, & fruſtraneos actus ſæpè abhorrere, *textus ſunt in l.14. §. Divus. ut Legator. nom. caveat. l.1. quod metus cauſa. l.45. §. fin. de Procurat.* Imò ubi res ordinario remedio præparari poteſt, ad Imperatorem recurrendum non eſſe, *in l. unic. C. de theſau. lib.10.* manifeſtè traditur. Quid enim tàm iniquum eſt, quàm ſententiam tot accedentibus conſiliis dictam, tot ſpectatam oculis, tot inſinuatam ſenſibus adhuc in dubium trahere conari, *contra l.8. in fin. C. qui teſtament. facere poſſunt.* Eſſet illud nihil aliud, quàm dare operam, ut per calumniantium cupidinem nullus finis litium, nulla executio eſſet, ſed ut illæ omninò redderentur immortales.

12. Intelligimus jam ex dictis, privilegia de non appellando ſive generalia, hoc eſt omnem facultatem appellandi à quibuſcunq; ſententiis prohibentia, *quale Carolus IV. Imperator in Aurea Bulla cap.11. §.* Und ſetzen darzu / *omnibus Imperii Electoribus conceſſit,* ſive ſpecialia, & inhibentia appellationem ad Majeſtatem in quâq; republicâ in certis cauſis & ſummis determinatis, *qualia pleraque reliquorum ſtatuum imperii ſunt,* non tàm transferre Majeſtatem ipſam, quàm jura & ſigna quædam Majeſtatis, efficereq;, ut is cui hoc privilegium remota appellatione recognoſcendi, conceſſum eſt, vel ſimpliciter & in certis cauſis, Imperatoris vice ſententiam proferat; unde facilè apparet, Imperatorem hoc jus non privativè, ſed cumulativè tribuiſſe, ſcilicet retenta ſibi ſupremâ inſpectione; quo caſu verum eſt, quod dicitur, Imperatorem cum quolibet ſtatu imperii in juriſ-

dictione

diction concurrere, *arg.cap.Dudum.*14.§.*nos igitur,de præbendis in sexto &c.*

13. Nec minus etiam hoc patet ex eo ipso, quòd Imperator, vel quælibet alia summa potestas, Majestatem retinet; remanere nihilominus recursum aliquem ad superiorem, nec privilegia de non appellando aliud, quàm ipsas propriè dictas appellationes tollere aut remedia æquivalentia; igitur ubi status Imperii alicui justitiã negarét omninò, non obstantibus privilegiis de non appellando, negligẽtiam hanc in officio Imperator meritò corrigeret. Quod non solùm finis summi, publicæ salutis, ratio evincit, verùm etiam expresè constitutum *in ordin. Cameræ part.*2. *tit.*26. quo pertinet, quod tradunt Myns.5. *observ.*82.*n.*4. & Gaill.1. *obs.*28.*n.*3. de denegatâ justitiâ, ob eamque causam competente recursu ad superiorem, non obstantibus privilegiis.

14. Ubi tamen illud prætermittendum non est, quòd licet Gail. *d. l.* tria requirat ad hoc, ut Cameræ jurisdictio propter denegatam justitiam fundetur (1.) ut judicium nondum coram inferiore judice cœptum sit; nam cœpto semel judicio non ex causâ denegatæ justitiæ per modum simplicis querelæ superiorem adiri, sed per appellationem causam ad Cameram devolvi (2.) ut judex justitiam denegans immediatè Cameræ subjectus sit, (3.) ut justitia expresè & manifestè sit denegata, juramento partis, dicentis se non sperare consequi justitiam, non credi. Attamen primum requisitum falsum, judicari ab his, quos citat & sequitur Dn. Mylerus *in addit. ad* Rumelinum *comment. in Auream Bullam part.*2.*diss.*2.*th.*13.*lit.b.p.*379. *addita ratione ex Recess. Imperii anno* 1600. §. Ob auch *promotoriales,* Itemque cum Myns.3.*obs.*58. verius censeri: etiam in Camera juranti, *se non sperare justitiam consecuturum*, promotoriales decerni.

15. Tandem pertinet ad intelligentiam horum privile-

vilegiorum illa etiam vexata quæstio: *an privilegia de non appellando simpliciter, vel in certis causis cōcessa, eo usq; se extendant, ut illorum vigore nullitatis quoq; querela, vel simpliciter vel quantum ad certam illam causam prohibita censeri debeat?* Communis regula quædam traditur à doctoribus, quod, quibuscunq; Imperatoris privilegio appellationis remedium denegetur, illis nullitatis deductio non æq; adempta censeatur, Gail. *1. obser.135.n.3. Scipio lib.2. Decisionum Cameralium decis.111.n.20. Mynf.4.obser.63.& 64.& 5.obs.91. & alii innumeri.* Rationes eorum sunt, 1. quod diversa & separata sint remedia nullitas & appellatio, unde eorum sublato uno, non continuò alterum, tolli, sed potius superesse, *argum.l.21.ff. de servit.præd. urb. Gail.d. l.n.4.* 2. Per regulam itidem generalem, quæ desumitur *ex l.12.ff. de judic.* & expresse proponitur *in l.32.in fin.C.de Appell.* quòd, quicquid non est prohibitum, stare & permissum esse existimandū sit, ex quâ regulâ tanto firmior consequentia astruitur, cùm sit apud doctores in confesso, privilegia ista de non appellando esse odiosa, utpote detrahētia naturali facultati, ideoq; meritò restringenda. 3. Quòd videatur hoc certo jure constitutum, *c.inter cæteras.9.extr.de sent. & re jud.* ejus capituli verba hæc sunt: *cùm causa aliqua, appellatione remotâ committitur, & sententia fertur iniqua, eam evacuari oportet: nec ei debet stari, si iniquitatem contineat manifestam.* Undè rectè videntur doctores à clausulâ hâc, *appellatione remota*, argumentari ad privilegium appellationes inhibens, his scilicet nullitatis quæstionem sublatam non esse. 4. Inde nec statuto, nec pacto *si remittatur appellatio*, nullitatem remissam esse, Gail. d. obs. & alii inferunt, quia nulla injustitia major nullitate, adeò ut judex nulliter spoliare etiam dicatur &c.

16. His tamen omnibus, ut ut solidis rationibus suffultis, animosè rejectis, Knichen. *in d. comm. de Sax. jur. nō prov. ad verb. Privilegium c.1. per tot.* Contrarium statuit,

putatque ab Electorum & Ducum Saxoniæ (de his enim ibi speciatim agit) sententiis omninò non provocari, nec nullitatis velamento posse. Disputationis prolixæ, rationes potissimæ hæ sunt 1. quod *in cap.1. Clement. de sentent. & re judic.* dicatur; eum, qui in aliquâ causâ tres contra se sententias reportaverit, ad agendum de nullitate ipsarum vel alicujus ex eis, nullatenus debere admitti. Addens rationem in princ. ibidem, ut calumniis litigantium occurratur. 2. Quia nisi illud statueremus, inquit, privilegium redderetur inutile & ut ajunt, illusorium; facilè enim esse, ut nullitatis pallio appellationem occultemus; ita fieri, ut privilegium non rebus, sed verbis tantùm sit latum. 3. Quia non sit concedendum una via, quòd altero prohibetur *l.* 16. *ff. de sponsal. l.*32. *ff. de pact.* cùm manifestum sit hâc ratione non attentâ, perveniri eodem nullitatis querela, quo aliàs per appellationem ventum esset, *text. in l.*46. *ff. de Fidejuss.*4. Quod Gail. 1. *obs.*127. *n.*6. dicat: esse in arbitrio & optione gravati, utrum nullitatem coram eodem judice deducere velit, an verò coram judice appellationis. 5. Denique propter illa verba privilegii Saxonici: Daß von keinem bey oder endtvrtheil/ erkandnussen/ Decreten/ abschieden/ ꝛc. appellirt/ supplicirt/ noch reducirt werden soll noch mag/ auff keinerley weiß/ *vide* Knich. *d. l. n.* 46.47. *&c.* ubi hæc verba vult omnia includere, quæ excogitari possunt n. 149. & quæ alia ibi cumulat prolixè.

17. Sed his omnibus non obstantibus verior est sententia prior, scilicet; non obstante privilegio de non appellando, super nullitate sententiæ apud superiorem *e. gr. in Camerâ Imperiali*, subditos conqueri posse, ex rationibus ante allatis: quam ipsam etiam sententiam in Camerâ observari affirmat Scipio *lib.*2. *decis. Cameral. decis.*111. *nn.*20. & testatur Carpzovius in Jurisprudentia forensi *p.* 1. *const.* 20. *defin.*24. in ipsâ Saxoniâ hoc ita in praxi receptum, refertq; præjudicium Scabinorum Lipsensium, quo responsum est,

eum

cum, contra privilegium de non appellando peccasse non videri, qui per viam simplicis querelæ & ex capite nullitatis causam è Ducum Vinariensium dicasterio ad Cameram Imperialē extraxerat. Ad rationes Knichenii facilis responsio, & primùm quidem *ad Clement.1. de sentent. & re judicat.* dicendum cum Mynſ.6. *observ.*4. contra tres conformes sententias etiam admitti querelam nullitatis, si nullitas ex iisdem actis probari possit in continenti *nn.*4. *ibid.* Imò, etiamsi mille sententias dedisset, qui judex incompetens erat, semper admitti exceptionem nullitatis, & impedire executionem, tametsi altiorem exigat indaginem, *in fin. ibid.* Reliqua quæ objicit Knich. non sunt magni momenti: in genere n. sufficit responsio Carpzovii *loc.cit.* non reddi elusorium de non appellando privilegium, etiamsi dici queat, quemvis appellare volentē nullitatem prætendere posse, quia sententia, quæ vigore privilegii de non appellando in rem judicatam transiit, statim executioni mandatur, quam nullitatis exceptio, vel processus non impedit, nisi evidens & notoria foret *l. ult. C. si ex fals. Instrum. judic. sit.* Et sic privilegium de non appellando operatur hoc, quod executio in continenti, non attento nullitatis processu, fieri possit, *Gail. obs.135. lib.1. n.7. in fin.*

18. Quartum caput quod discursui nostro proposuimus; discutiet: *quid & quantum privilegio Ducum Illustrissimorum Brunsuic. & Luneburg. veteri additum sit?* Et primò quidem dicimus privilegium vetus auctum esse in summâ & quantitate: Notissimum enim est, cameram Imperialem, utpote supremum Imperii nostri judicium, ne vel multitudine causarum obrueretur, vel confunderet jurisdictiones statuum, statim ab initio ad certā quantitatē limitatum & restrictum fuisse, infra quam causæ non reciperentur, & primò quidem statutos fuisse 50. florenos Rhenenses, postea 150. tandem 300. *ex recessu Imperii de anno* 1600. §. Wiewol nun auch, *videatur Gail.1. obs.123. per tot. Limn.9. I.P.c.2.*

 n.164.

n.164. Verùm ultra eam trecentorum aureorum Rhenensium summam quicquid excedit, id velut exceptio à regulâ & privilegium est. De aliis & variis privilegiatis summis nihil attinet hic dicere. Illustrissimi Principes Brunsuicenses & Luneburgenses olim à Maximiliano II. anno 1566. impetraverāt, ut nisi sum̄a excederet 400. florenos aureos à sententiis eorū appellari non posset: Impetrantes fuerunt Henricus & Wilhelmus piæ memoriæ principes. Hoc primum privilegium. Postea anno 1597. Rudolphus II. gloriosæ memoriæ Imperator auxerat ad 800. florenos aureos, quod valuit usque an annum 1638. quo Ferdinandus III. gloriosissimus Imperator benignissimè illud porrò auxit ad mille aureos Rhenanos, verba illa sunt: Daß niemand von denen vrtheilen/ welche an Ihr Fürstlichen Cantzley vnd Hoffgericht außgesprochen/ vnd die weniger dann ein tausend Goldgulden Hauptsumma 9. Goldgl. zu 10. thal. in sich begreiffen/ deßgleichen auch in Schuldsachen/ da das debitum bekandlich/ oder sonst scheinbar liquidum vnd richtig/ ob gleich die schulden ein weit mehrers/ als die angeregte privilegirte summa der tausend Goldgl. antreffen würde/ vnd dann in den injurien vnd handlungen/ in welchen der Verleumbdungen/ frevel/ schmach vnd scheltwort halber Bürgerlich ad æstimationem geklagt würde/ vnd die billige æstimation die obbestimbte tausend Goldguldē nicht vbertreffe/ an den Keyserlichen Hoff-Rath oder das Cammergericht appelliren/ suppliciren/ oder reduciren/ besondern alles was dagegen vorgenom̃en gantz krafftloß vnd nichtig sey. Oder wan gleich die Hauptsach vber ein tausent Goldgulden/ doch ein jeglicher appellant ehe dessen appellation deferiret/ den Eyd für gefährde/ vor dem Richter voriger instans schweren/ daß Er glaube eine rechfertige sach zu haben/ vnd nicht appellire die Sach auff zu halten/ etiam ut præstet cautionem de refundendis expensis sub pœnâ centum marcarum aurei. Tandem idem, Serenissimus & potentissimus Imperator noster,

usque

usque ad summam 2000. aureorum Rhenensium Clementissimè provexit, retentis iisdem formalibus, additoq; insuper privilegio Electionis Fori, an nimi. Princeps conventus ab aliquo velit in aulâ Cæsarea? an Camerâ Imperiali Spirensi respondere?

19. Summa igitur appellabilis hodiè est, *bis mille f. Rhenens.* liquidæ rationis summæ, etiãsi cætera excedat privilegiatam Quæ ampliatio non caret ratione. Nam cùm naturâ æquum sit, id, quod certũ est, certiorari amplius non debere *l.1.ff.de act.empt.in fin.* & 2. liquidum habeatur, quod in promptu liquidari potest, *docente Antonio Fabro in C. lib. 4.tit.23. def.2.n.3.* 3. in terris & provinciis Saxonicis seu consuetudine seu legibus earum regionum introductum sit, ut super instrumentis liquidis non habentib. vitium aliquod visibile, quatenus non continent pactum turpe, contra debitorem præcisè fieri debeat executio, *ex ord. Elect. August. anno* 1555. *Carpzov. p.1. Const.*17. *defin.*32 *n.*4. Unde in Ducatu Brunsuicensi ex ordinatione Cancellariæ: Sollen die appellationes so von claren Brieff vnd Siegeln interponirt nicht attendirt werden, ita secundum D. Friderici Ulrici constitutionem, wird auff klare Brieff vnd Siegel executivè erkand vnd keine andere exceptio, als Solutionis zugelassen. Hinc prudentissimè Imperator non solùm ex æquitate naturali, sed etiam ex officio magistratuum, (quod est lites deminuere, & unicuique jus suum quàm ocyssimè tribuere,) denique convenienter legibus Saxonicis privilegium hoc novum ita attemperavit, ut, quas controversias Saxones dedignantur per appellationes differri, eas nec ipse velit ad Cameram extrahi: justa ratione, quod ex ante dictis patet; & prudenter etiam, quòd mores Saxonum comprobarit, *facit l.4.§.5. & l.7. in pr. ff. de offic. proconsf.*

20. Quærere hic lubet, an quod de instrumento diximus locum etiam habeat in debitis aliis liquidis, quæ *licet non probentur per instrumẽta, tamen per testes clarissimè pro-*

bari possunt? Quod & ipsum affirmandum putamus, non solùm per ea, quæ ex *l.18. C. de test.* adfert Mynſ. *quinq; testes scilicet jure civili instrumenti fidē exæquare*, 1. *obs.* 5. sed etiam ex generalitate verborum ipsius privilegii: dicit enim Imperator simpliciter: Da das debitum bekandlich / oder sonst scheinbar liquidum vnd richtig / quibus verbis, ut cuivis facilè patet, Imperator vult omne debitum sive ex confessione partis, seu quâvis aliâ ratione liquidum & clarum, isto de non appellando privilegio gaudere debere, etsi summam bis millium supra memoratam excedat. Eadem ratio est æstimationis injuriæ civiliter petitæ eam summam attingentis.

21. *Alterum est*, quod additum hoc privilegio de non supplicando etiam in dicta summâ privilegiata. Nam cùm in generali privilegio de non appellando in certâ summâ Dd. disputent, an etiam supplicatio inhibita sit, *arg. sumpto ex l. un. C. de sent. præfect. prætor. ubi non provocandi, sed supplicandi licentia datur.* Hinc Serenissimus Imperator volens optimè consultum Illustrissimis Brunsuicensium & Luneburg. Ducibus, eorumque subjectis populis; nominatim apposuit de non supplicando & reducendo etiam, annulandoq; & irritum constituendo, quicquid contra factum foret. Ne quis ullâ ratione privilegium hoc ipsis interverteret, aut intervertere conari posset; melius etenim est intacta eorum jura servari, quàm post vulneratam causam remedium quærere, *l. ult. C. in quib. in integ. restit. necessar. non est.*

22. *Tertium*, quod additum privilegio, est hoc, ut etiam si summa excedat privilegiatam supra memoratam 2000. fl. Rhen. summam, non permiserit tamen Imperator simpliciter appellare, & pro cujusque lubitu; sed tùm demum, si coram Saxonicis judiciis juret sanctissimum jusjurandum: (quod vulgò appellatorium vocatur; & cum juramento calumniæ magnam habet affinitatem. *Obrecht. de juram. calu. c. 4. n. 16. Reform. Ordin. Reip. Argent. pag. 32. sub. tit. Iuramen-*

tum

tum Appellationis) se credere justā habere causam, nec protrahendæ litis studio, sed ut jus suum consequatur, Camerā appellare, Cautione insuper de refundendis impensis parti victrici interposita. Sapienter utrumq;, cùm nec appellatio præsidium iniquitatis esse debeat, nec lubidini litigantium relinqui ut sumptibus & expensis vexent eos, quibus gratam solutionem potius debebant.

23. *Quartum*, quod additum, est sanctio, quâ pœnam complexus est Imperator, & quidem, qualem olim privilegio Electorum Saxoniæ de nō appellando subjecit; centum marcarum auri, quæ quantam summam hodiernæ monetæ conficiant ex usu aulæ Cæsareæ & Cameræ Imperialis æstimandū putamus: quod si Knichenio hâc in re fides: complebit centum marcarum auri pœna, aureos 7200. & sic 9600. florenos usuales, quorum quilibet quindecim Baziones vel viginti & unum grossos non excedit. *Knich. cap. ult. dict. tract. de Sax. non prov. iure n.16.*

24. Novum & illud est privilegium, quod Illustrissimis Principibus Brunsuic. & Luneburg. concessit Imperator Electionem Fori, si ipsi in jus fortè ab aliquo vocentur, ut possint non attentâ Cameræ præventione eligere aulam Cæsaream, vel contra: Sed istud jam nunc non attingemus, quibus sufficit breviter saltem privilegium de non appellando declarasse.

25. *Quintum caput*, quod supra nostræ disquisitioni propositum est: *quàm utile hoc privilegium sit terris & principatib. Illustrissimis Principibus Brunsuicens. & Luneburgensibus subiectis*, quod cōcernit: Non dicā, quàm arcto vinculo jungat animos subditorum superiori vel principi matura justitiæ administratio, utpote ex quâ intelligatur regalium finis, quæ eo nomine possidētur, cōceduntūrq;, ut principes suis subditis faciant justitiam, quippe cujus causâ sint instituti; Quo nomine & argumento etiam justitiæ debitores dicuntur, *Knich. c.3. verb. Ius n.79.* Saltem hoc considero, Quod ea

ratione

ratione primum ſubditi Saxonici carere poſſint magnis impenſis, & moleſtiſſimis procraſtinationibus, quæ tàm longinquum iter ad Cameram ſecum trahit neceſſariò, quo pacto ſæpè fit, ut ex ſententiâ Chilonis, Comes litis domū redeat miſeria. Poſſem referre, quàm tædioſæ lites Camerales, quàm propemodum nullo cum exitu, & tantùm non immortales deprædicentur: *de quo* Knich. *d.l. & alibi paſſim*, Reviſiones etiam à multis annis, omniùm afflictorum dolendis ſuſpiriis immobiles hæſiſſe, cōqueritur poſt Nolden. Limnæus *lib.9. de iure publ. c.2. p.*197.*n.*198. Nō quòd auguſtiſſimum judicium inſimulē; ſed quòd id, quod antea accidit, provinciis illis longinquis exitioſum fore, & juſtitiæ adverſarium, cum principibus noſtris ipſe Imperator, providerit: utcunq; multitudinem cauſarū nimiā, aut reviſionis omiſſionem diuturnā cauſſari hic ſoleant. Supra jam tetigimus, hoc novo privilegio mores & leges Saxonicas confirmari, lites deminui, Ducum Illuſtriſſimorm authoritatem augeri, ſubditos ſuum jus facile & ex ordine conſequi. Neq; igitur dubitandum eſt, ſæpè memoratum Sereniſſimi Imperatoris privilegium ad ſummam Reipublicæ ſalutem & Saxonum felicitatem, quàm pulcherrimè facere. Habet hic populus, quod nemo puto facile negabit, & retinet firmiter multum antiquæ virtutis & fidei, delectatur ſimplicitate judiciorum, & gaudet bono potius, & naturali æquo, quàm inextricabilibus diſputationum labyrinthis. Unde convenientiſſimum moribus eorum glorioſiſſimi Cæſaris beneficium, quo ſuæ ſimplicitati relinquuntur, bonum, juſtum, utile eſſe quis dubitet, cùm è fonte juſtitiæ, Sereniſſimo Cæſare, promanarit.

SOLI DEO GLORIA.